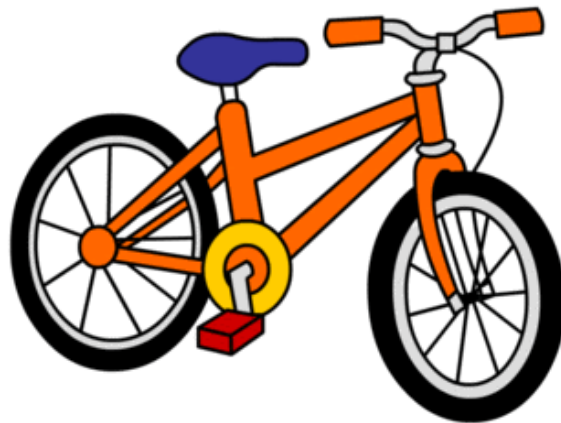

Ćwiczenia przygotowujące do wywoływania głoski „r”

Mają one na celu wyćwiczenie sprawności czubka języka. Przy terapii rotacyzmu bardzo ważne jest usprawnienie języka i warg. Nie wolno zapomnieć o tym, że osoba badana musi umieć odróżnić słuchowo prawidłową realizację głoski [r] od nieprawidłowej.

1. Głoska [r] • masowanie i rozcieranie brzegów języka zębami (łap boki języka zębami i próbuje poruszać żuchwą na boki - masować język albo go lekko nagryzać) - "Zabawa w krowę", • pukanie czubkiem języka w wałek dziąsłowy za górnymi zębami - "Zabawa w dzięcioła", • odklejenie czubkiem języka przyklajonej do podniebienia chrupki kukurydzianej.

2. Głoska [r] • masaż czubka języka przednimi zębami, • zlizywanie z podniebienia przyklejonej czekolady, opłatka, dżemu itp., • kłaskanie - "Zabawa w konika" (konik jedzie na wycieczkę: wolno,

coraz szybciej, potem jak najszybciej wraca do domu na kolację, bo jest bardzo głodny).

3. Głoska [r]

- przeciskanie języka przez zaciśnięte zęby (masaż języka) - "Zabawa w myszkę, która wychodzi z norki";),
- odklejanie czubkiem języka kawałka przyklejonego do podniebienia herbatnika, biszkopta itp.,
- na wargę dolną kładziemy kawałek kolorowego papieru, próbujemy go zdmuchnąć.

4. Głoska [r]

- masowanie i rozcieranie brzegów języka zębami (dziecko łapie boki języka zębami i próbuje poruszać żuchwą na boki - masować język albo go lekko nagryzać) - "Zabawa w krowę",
- ssanie lub naśladowanie ssania cukierka (np. mamby) - pocieramy językiem o podniebienie,
- szybkie wypowiedanie głoski [l].

5. Głoska [r]

- przeciskanie języka przez zaciśnięte zęby (masaż języka) - "Zabawa w węża, który wychodzi z kryjówki",
- szybkie powtarzanie sylaby [ly] - język powinien uderzać o górną wargę,
- szybkie wypowiedanie sylab: tetete, tytyty, dedede, dydydy (przy wypowiedaniu tych sylab czubek języka powinien być lekko cofnięty, żeby język nie dotykał zębów tylko wałka dziąsłowego za górnymi zębami).

6. Głoska [r]

- naśladowanie odgłosu rybki wskakującej do wody - szybkie powtarzanie: plum, plum, plum (można do miski z wodą wysypywać z torebki albo jakiegoś pojemnika kamyki),
- pukanie czubkiem języka w wałek dziąsłowy za górnymi zębami - "Zabawa w dzięcioła",
- śpiewanie różnych szybkich melodii na sylabach: la, la, la; lo, lo, lo.

7. Głoska [r]

- zlizywanie z podniebienia przyklejonej czekolady, opłatka, dżemu itp.,
- kląskanie - "Zabawa w konika" (konik jedzie na wycieczkę: wolno, coraz szybciej, potem jak najszybciej wraca do domu na kolację, bo jest bardzo głodny).
- śpiewanie różnych szybkich melodii na sylabie: le, le, le; lu, lu, lu; ly, ly, ly.

8. Głoska [r]

- przeciskanie języka przez zaciśnięte zęby (masaż języka) - "Zabawa w myszkę, która wychodzi z norki",
- naśladowanie w szybkim tempie odgłosu indyka: gul, gul, gul,
- jak najszybsze wypowiedanie zbitki sylabowej: lalolule - "Zabawa: Kto szybciej?" (wypowiadamy sylaby i jak najszybciej przebieramy nogami w miejscu).

9. Głoska [r]

- odklejanie czubkiem języka kawałka przyklejonego do podniebienia herbatnika, biszkopta itp.,
- udawanie bociana, powtarza w szybkim tempie: kle, kle, kle,
- naśladowujemy odgłos kłapania kłapek (chodaków): powtarzamy szybko: klap, klap, klap i przechlając się na boki chodzimy po całym pokoju.

10. Głoska [r]

- zlizywanie z podniebienia przyklejonej czekolady, opłatka, dżemu itp.,
- naśladowanie odgłosu chlapania: chlapu, chlapu - "Zabawa w chlapanie",
- szybkie powtarzanie zbitki sylabowych: nalapatada, nolopotodo, nelepetede, nuluputudu,

nylypytydy - "Zabawa w Chińczyka" - mówimy "po chińsku");

11. Głoska [r]

- szybkie powtarzanie zbitki głosek: bd (uwaga: przy wypowiedaniu [d] język powinien być lekko przesunięty w głąb buzi, nie powinien dotykać zębów),
- czubek języka dotyka raz dźiąsta za górnymi, raz za dolnymi zębami - jak najszybciej, ale dokładnie!
- nagroda: coś "na ząb", czyli coś smacznego na podniebienie do zlizywania.

12. Głoska [r]

- coraz szybsze powtarzanie: bda, bdo, bde, bdu, bdy oraz pta, pto, pte, ptu, pty (uwaga: przy [d] i [t] język trochę cofnięty w głąb buzi dziecka, czyli na wałek dźiąstowy).
- kląskanie - "Zabawa w konika" (konik jedzie na wycieczkę: wolno, coraz szybciej, potem jak najszybciej wraca do domu na kolację, bo jest bardzo głodny).
- jak najszybsze wypowiedanie zbitki sylabowej: lalolule - "Zabawa: Kto szybciej?" (wypowiadamy sylaby i jak najszybciej przebieramy nogami w miejscu).

13. Głoska [r]

- odklejanie czubkiem języka kawałka przyklejonego do podniebienia herbatnika, biszkopta itp.,
- I znów konik: szybko mówimy: patataj, patataj!;
- szybkie powtarzanie: bda - pta, bdo - pto, bde - pte, bdu - ptu, bdy - pty ("Zabawa piłką" - powtarzamy jak najszybciej te sylaby siedząc na podłodze i szybko turalając albo rzucając do siebie nawzajem piłkę).

Gdy czubek języka jest już wystarczająco wyćwiczony musimy wybrać sposób wywołania tej głoski.

Możemy:

- próbować wywołać wibrację poprzez zbliżenie języka do podniebienia twardego (osoba ćwicząca nabiera powietrza przez nos, wydycha ustami, starając się trzymać język na podniebieniu).
- wprawić język w drganie kładąc go między wibrującymi wargami (parskanie). Przytrzymujemy wargi palcami, by drgał sam czubek języka. Potem stopniowo cofamy język aż na dźiąsta.
- Próbować wywołać [r] z [ż]: przy wypowiedaniu głoski [ż] staramy się obniżyć żuchwę, przy czym ono próbuje cały czas trzymać język na górze (zabawa w siłowanie się). Uwaga! Mięśnie żuchwy powinny być rozluźnione, inaczej będziemy siłować się z żuchwą, a nie językiem. Czasem zamiast obniżania żuchwy, przy artykulacji [ż] potrąca się palcem wędzidełko podjęzykowe.
 - Lekko podbijać brodę, podczas gdy wymawiamy głoskę [l].
- Nauczanie prawidłowego [r] zaczynamy najczęściej od sylab, w których [r] występuje po spółgłosce [t] - tr oraz [d] - dr. Jednak to, jaka to będzie spółgłoska, często zależy od nas. Niektórzy świetnie radzą sobie z dr, inne z br. Należy natomiast unikać połączenia z tylnymi spółgłoskami.
- Większość dzieci swoją przygodę z [r] zaczyna od sylab typu: C[r]V - spółgłoska-[r]- samogłoska, np. tra. Często właśnie w sylabach udaje się uzyskać tę głoskę. Więc dopiero po utrwaleniu wymowy sylab z [r] uczymy [r] w izolacji. Jeśli jednak najpierw uda się wymówić izolowane [r] (np. po perfekcyjnym opanowaniu szybkiej wymowy sylab: lylyly), to dopiero po jego utrwaleniu przechodzimy do nauki wymawiania [r] w sylabach z nagłosową grupą spółgłoskową.

- Po sylabach z nagłosową grupą spółgłoskową powinny pojawić się w naszej terapii logotomy np.:
atra, atre, atro, etru, otrzy, etry, udra, ydro.